

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief ➤

Nader onderzoek
Schoneveldsdijk 18a,
Barchem

Opdrachtgever:

RGRE Makelaars

Laakse Oever 22

7207 NK Zutphen

Opdrachtnemer:

Eelerwoude

[Onze vestigingen](#)

088-1471100

info@eelerwoude.nl

www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 207380

Datum: 24-11-2025

Projectleider:

Opgesteld:

Gecontroleerd:

Status: Definitief

Versie: 1

© 2025 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
2	Huidige situatie en ontwikkeling	5
2.1	Huidige situatie	5
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	7
3	Natuurwetgeving	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Bescherming van soorten	8
4	Methode	9
4.1	Inleiding	9
4.2	Bureauonderzoek	9
4.3	Veldonderzoek	9
5	Beschermde soorten	12
5.1	Inleiding	12
5.2	Vleermuizen	12
5.2.1	Voorkomen en functie	12
5.2.2	Effecten en vergunning	12
5.3	Vogels	13
5.3.1	Voorkomen en functie	13
5.3.2	Effecten en vergunning	15
5.4	Grondgebonden zoogdieren	17
5.4.1	Voorkomen en functie	17
5.4.2	Effecten en vergunning	18
6	Conclusie	19
6.1	Soortenbescherming	19
6.2	Geldigheid onderzoek	19
7	Literatuurlijst	20
	Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens het bestaande erf aan de Schoneveldsdijk 18a te Barchem te herontwikkelen. In verband met deze plannen is er reeds een toetsing uitgevoerd aan de natuurwetgeving en aan het natuurbeschermsbeleid (Klaver Ecologisch Onderzoek, 2024). Uit deze toetsing kwam naar voren dat nader onderzoek naar boerenzwaluw, huismus, steenuil, kerkuil, grote en kleine marterachtigen en foerageergebied van vleermuizen noodzakelijk is.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat aanwezige schuren een functie hebben als verblijfplaats of foerageergebied voor beschermde soorten. Duidelijk moet dan ook worden om welke soorten en aantallen het gaat en wat de eventuele functie van de gebouwen is voor deze soorten. Uit het onderzoek komt naar voren of de voorgenomen ontwikkelingen consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van het natuurbeschermingsrecht en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is een woonerf aan de Schoneveldsdijk 18a te Barchem, gemeente Lochem, Gelderland (afbeelding 1). Dit plangebied bevindt zich in agrarisch gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is de Stelkampsveld, op iets meer dan 3 kilometer afstand. Het dichtstbijzijnde Gelders Natuurnetwerk ligt op ongeveer 400 meter afstand. Ook zijn in de omgeving diverse bos- en heidegebieden. Direct rondom het plangebied liggen gronden in agrarisch gebruik, en diverse erven. Naast een groot deel van de wegen liggen greppels en zijn bomenrijen aanwezig, hoofdzakelijk bestaande uit zomereik. Langs het merendeel van de wegen is geen verlichting aanwezig. Zo'n 200 meter ten noorden en oosten van het plangebied ligt de Barchemse Veengoot, een watergang die van Lochem richting Ruurlo loopt.

Op het voormalige boerenerv zijn zeven gebouwen aanwezig. Twee hiervan zijn in gebruik als woonhuis. Hier worden geen werkzaamheden uitgevoerd en deze zijn niet specifiek onderzocht. Er zijn vijf schuren. De voormalige koeienschuur (nr. 1 op afbeelding 1), aan de noordwestzijde van het plangebied, is in gebruik als opslag. Direct oostelijk hiervan is een kleinere schuur met een viertal stallen, gebruikt voor paarden en een ezel (nr. 2 op afbeelding 1). Schuur 3 betreft een kapschuur die aan de noordzijde open is. Direct grenzend hieraan is een schuur die aan de oostzijde open is (nr. 4 afbeelding 1). Tussen schuur 4 en 5 is op de luchtfoto een kleinere schuur zichtbaar, ten tijde van de veldbezoeken was deze niet meer aanwezig. Schuur 5 is een opslagschuur opgebouwd uit damwand en golfplaten.

Schoneveldsdijk 18a Barchem

RGRE Makelaars

Eelerwoude

Projectnummer: 207380 16-9-2025

Afbeelding 1. Weergave van de ligging en luchtfoto van het plangebied (ESRI, 2025).

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De initiatiefnemer () is voornemens alle aanwezige schuren binnen het plangebied te slopen. Hier wordt een woning voor in de plaats gebouwd. Een ontwerp van het eindbeeld is op dit moment niet beschikbaar. Ook is in dit stadium geen planning beschikbaar.

3 Natuurwetgeving

3.1 Inleiding

Het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming (toetsing flora- en fauna-activiteit) is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of dit leidt tot overtreding van de betreffende schadelijke handelingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een vergunning noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet.

Gevolgen plangebied

De Omgevingswet is een nationale wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan het natuurbeschermingsrecht noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen, nesten of vaste verblijfplaatsen van huismus, boerenzwaluw, steenuil en kerkuil, en verblijfplaatsen van steenmarter, wezel, bunzing en hermelijn.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna);
- uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer), en veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied;
- de flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database. Zie de literatuurlijst voor een totale lijst van de geraadpleegde bronnen.

4.3 Veldonderzoek

Op basis van vijf veldbezoeken is het plangebied in 2025 onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, huismus, boerenzwaluw, kerkuil, steenmarter, bunzing, wezel en hermelijn. Omdat al bekend is van de steenuil dat de voormalige koeienschuur (schuur 1) een functie heeft als vaste rustplaats, is gekozen hier niet het reguliere onderzoek voor uit te voeren. Dit wordt in dit hoofdstuk verder toegelicht. De onderzoeken zijn uitgevoerd door B. Bonekamp, T. Lassen en C. Oldenburger. Betreffende personen zijn ecologisch adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoekdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader - Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt het natuurbeschermingsrecht, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start-eindtijd	Onderzoeker	Weersomstandigheden
5-5-25	Huismusonderzoek + boerenwaluwonderzoek	10:00 - 11:00 Zon op: 05:53	B. Bonekamp	10°C, Droog, Halfbewolkt (3 tot 5), Windkracht 2 Bft
15-5-25	Huismusonderzoek + boerenwaluwonderzoek	08:40 - 09:40 Zon op: 05:37	B. Bonekamp	12°C, Droog, Heldere hemel (0), Windkracht 2 Bft
27-6-25	Vleermuisonderzoek vliegroutes en foerageergebieden + kerkuilonderzoek + plaatsen wildcamera's	21:31 – 00:38 Zon onder: 22:01	T. Lassen	22°C -> 19°C, Droog, Zwaarbewolkt (6 tot 7), Windkracht 3 Bft
5-8-25	Vleermuisonderzoek vliegroutes en foerageergebieden + kerkuilonderzoek	21:16 - 23:44 Zon onder: 21:19	C. Oldenburger	14°C -> 12°C, Droog, Heldere hemel (0), Windkracht 1 Bft
20-8-25	Vleermuisonderzoek vliegroutes en foerageergebieden + kerkuilonderzoek + weghalen wildcamera's	22:35 - 00:19 Zon onder: 20:50	C. Oldenburger	17°C -> 15°C, Droog, Heldere hemel (0), Windkracht 2 Bft

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Vleermuisprotocol 2021 geactualiseerd voor meervleermuis' van het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. In de voorgaande quickscan is vastgesteld dat de schuren binnen het plangebied niet geschikt zijn als mogelijke verblijfplaats voor vleermuizen (Klaver Ecologisch Onderzoek, 2024). Wel is het mogelijk dat het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied, of mogelijk als onderdeel van een vliegroute. Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen en de gebruiksfunctie van het gebied. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een Batlogger M in combinatie met een Hikmicro warmtebeeldkijker.

In totaal zijn drie veldbezoeken gericht op vleermuizen uitgevoerd: één in de kraamperiode en twee in augustus. Volgens protocol is het niet noodzakelijk twee veldbezoeken uit te voeren in de periode augustus tot oktober. Er is gekozen om een derde ronde uit te voeren in combinatie met het onderzoek naar de kerkuil,

omdat voor kerkuil drie veldbezoeken moeten worden uitgevoerd. In verband met die combinatie is het veldbezoek van 20 augustus relatief laat in de avond uitgevoerd, gezien dit voor kerkuil juist een beter moment leek. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Boerenwaluw

Onderzoek naar boerenwaluw is uitgevoerd door nesten te tellen, dit is uitgevoerd aansluitend aan de twee veldbezoeken voor het huismusonderzoek. Tijdens dit veldbezoek zijn alle in gebruik zijnde nesten geteld. Deze zijn ingetekend op kaartbeeld. Ook zijn oude nesten in kaart gebracht.

Huismus

Bij huismusinventarisaties wordt gewerkt volgens de methode zoals beschreven in het kennisdocument Huismus, versie 2.1, februari 2023 van BIJ12. Huismussen worden geïnventariseerd in de periode 1 april tot 15 mei, de inventarisatie bestaat uit twee veldrondes. Hierbij wordt onder andere gelet op zingende mannetjes en nestindicatieve waarnemingen (nestbouw, transport voedsel of uitwerpselen, alarm). Waarnemingen zijn genoteerd per gebouw.

Steenuil

Voor de steenuil is gekozen geen onderzoek uit te voeren volgens de reguliere voorgeschreven onderzoeksmethode van BIJ12 (2017), waarin drie veldbezoeken tussen 1 februari en 30 april worden uitgevoerd. Bij de veldbezoeken voor kerkuil en vleermuizen is gezocht naar sporen van steenuil, en tijdens de overige veldbezoeken is gelet op activiteit van steenuil. De keuze voor het niet uitvoeren van regulier steenuil onderzoek is voortgekomen uit verschillende overwegingen:

- Naar aanleiding van melding van de gemeentelijke handhaver (W. Waalwijk, gemeente Lochem) is door provincie Gelderland (toezichthouder en buitengewoon opsporingsambtenaar, A. Maas) een flora en fauna controle uitgevoerd (zaaknummer 2024-011726, identificatie 42104). Tijdens dit veldbezoek is de steenuil in schuur 1 waargenomen;
- In de vogelwerkgroep (M. Koeleman) is bekend dat een vaste rustplaats aanwezig is binnen het plangebied. Op een nabij erf is een nest aanwezig, waardoor onwaarschijnlijk is dat binnen het plangebied een nest aanwezig is in verband met de grootte van een territorium van steenuil;
- Tijdens meerdere van de veldbezoeken voor andere soorten is de steenuil waargenomen op en rondom het erf.

Vanwege deze waarnemingen is gesteld dat schuur 1 een vaste rustplaats betreft, dan wel een nestplaats. Omdat de geschikte onderzoeksperiode voor steenuil reeds verstreken was op het moment van gunning van deze opdracht, is gekozen om op basis van bovenstaand het onderzoek over te slaan en meteen een vergunning aan te vragen.

Kerkuil

Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het kennisdocument kerkuil (BIJ12, 2017). Het onderzoek naar kerkuil heeft voorafgaand en tegelijk met de onderzoeken naar vleermuizen plaatsgevonden. Drie veldbezoeken zijn uitgevoerd in de periode van 1 februari tot 15 oktober. Tijdens deze bezoeken is gelet op geluid- en zichtwaarnemingen, en gezocht naar sporen zoals braakballen, prooiresten en krijtstrepen.

Steenmarter en kleine marterachtigen

Het onderzoek naar de mogelijke verblijfplaats van de steenmarter, wezel, bunzing en hermelijn is op twee manieren uitgevoerd. De belangrijkste hiervan is door middel van twee wildcamera's, welke volgens het kennisdocument kleine marterachtigen minimaal acht weken ter plekke zijn geweest. De camera's zijn geplaatst in juni, tijdens het eerste veldbezoek voor kerkuil en vleermuizen, en zijn weggehaald tijdens het laatste vleermuis- en kerkuilonderzoek in eind augustus. Als tweede methode is tijdens de veldbezoeken voor de andere soorten ook gelet op zicht- en geluidswaarnemingen, en gezocht naar sporen van deze soorten.

5 Beschermde soorten

5.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.2 Vleermuizen

5.2.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in het gebied vier soorten vleermuizen waargenomen: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis. De vleermuizen zijn hoofdzakelijk waargenomen aan de oostzijde van het erf, langs- en overvliegend bij de bomenrij aan de Schoneveldsdijk. Sporadisch kwam een gewone dwergvleermuis ook voor aan de westzijde van het plangebied of tussen de schuren op het erf. Laatvlieger is uitsluitend bij de bomenrij waargenomen. Rosse vleermuis is veelvuldig gehoord, veelal hoog overvliegend. Enkel bij het laatste veldbezoek is een gewone grootoorvleermuis waargenomen. Het sonogram van de opname is na het veldbezoek bekeken door middel van Kaleidoscope, met dit programma is bevestigd dat het een gewone grootoorvleermuis betreft.

Verblijfplaatsen

Zoals vastgesteld tijdens de quickscan zijn de schuren ongeschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Ook tijdens de veldbezoeken gericht op vleermuizen zijn geen waarnemingen gedaan welke duiden op de aanwezigheid van een verblijfplaats van vleermuizen. Hierbij is gelet op gedrag zoals aantikken aan gebouwen, zwermen, of aanwezigheid in groten getale rondom uitvliegtijdstip.

Foerageergebieden en vliegroutes

Tijdens elk van de nachtelijke veldbezoeken zijn bij de bomenrij aan de Schoneveldsdijk diverse soorten langs- en overvliegende vleermuizen waargenomen. Het merendeel van de waarnemingen betreffen gewone dwergvleermuizen. Ook laatvliegers en sporadisch rosse vleermuis maakten gebruik van de bomenrij, evenals een enkele gewone grootoorvleermuis. Deze bomenrij fungeert als vliegroute tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Vanwege de grote aantallen vleermuizen die hier gebruik van maakten kan dit worden gezien als essentiële vliegroute. Andere elementen die mogelijk kunnen dienen als vliegroute in de omgeving liggen veelal verder weg.

5.2.2 Effecten en vergunning

Bescherming

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Omgevingswet met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Omgevingswet. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven. Dit houdt ook in dat belangrijke vliegroutes en foerageergebieden behouden moeten blijven.

Verblijfplaatsen

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld in de schuren. Omdat geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, is negatief effect hierop uitgesloten.

Foerageergebieden en vliegroutes

Een belangrijke vliegroute is aanwezig aan de Schoneveldsdijk. De vleermuizen maken gebruik van de bomenrijen naast de weg. Het erf maakt geen onderdeel uit van de vliegroute en ook het weghalen van de schuren heeft er geen effect op. De werkzaamheden hebben geen effect op de bomenrijen; bomen blijven behouden en verlichting blijft ongewijzigd. De vliegroute blijft dus hetzelfde als in de huidige situatie.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van essentieel foerageergebied. Er werd slechts sporadisch gevoerageerd binnen het plangebied. Met name de bomenrijen aan de Schoneveldsdijk zijn geschikt als foerageergebied. Het weghalen van de schuren zal dan ook geen effect hebben op essentiële foerageergebieden.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden aan de schuren zijn negatieve effecten op vleermuizen uit te sluiten voor zowel verblijfplaatsen, foerageergebieden als vliegroutes. Een Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit is niet aan de orde voor vleermuizen.

5.3 Vogels

5.3.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het vogelonderzoek zijn op het erf twee soorten vastgesteld waarvan de verblijfplaatsen (nest dan wel vaste rustplaats) jaarrond zijn beschermd in provincie Gelderland; huismus en steenuil. Ook zijn (nesten van) boerenwaluw, groene specht, huiswaluw, en zwarte roodstaart waargenomen. Dit zijn soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn als in de omgeving onvoldoende alternatieve locaties aanwezig zijn. Per soort wordt ingegaan op hoe zij het gebied gebruiken, wat voor effecten de werkzaamheden kunnen hebben op de soorten en welke maatregelen genomen dienen te worden.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

Huismus

Huismussen zijn bijzonder vindingrijk als het gaat om het vinden van een nestplaats. Ze nestelen meestal in holttes, bij voorkeur in huizen. De huismus is een jaarrond aanwezige soort, wat inhoudt dat de soort gedurende het hele jaar gebruik maakt van de verblijfplaatsen. De huismus is een cultuurvolger, en bovendien uitermate veelzijdig.

De huismus komt zeer algemeen voor in Barchem. In het pannendak van de meest oostelijk gelegen woning in het plangebied zijn twee territoria vastgesteld. Het gaat hierbij om zingende mannetjes die vanaf het dak van de woning zingen, en broeden onder de pannen. Ze foerageren op en rondom het erf, waarbij het zwaartepunt rondom de verblijfplaatsen ligt (in de tuin). De huismussen maken het gehele jaar gebruik van het plangebied als leefgebied. De te slopen schuren worden niet gebruikt als verblijfplaats voor huismus.

Steenuil

Steenuil is een kleine uil die het gehele jaar in zijn territorium blijft. Twee soorten verblijfplaatsen van steenuil zijn te onderscheiden; vaste rustplaatsen en nesten. Vaste rustplaatsen zijn plekken waar de uilen gedurende de dag verblijven, veelal in de dekking van gebouwen of beplanting. Steenuil heeft meerdere rustplaatsen binnen een territorium. Nesten worden vaak gemaakt in schuurtjes, onder een dak of in een steenuilkast. Nestplekken worden gedurende het jaar ook gebruikt als vaste rustplaats.

Tijdens de veldbezoeken is vijf keer een steenuil waargenomen. Ook zijn braakballen van steenuil waargenomen in schuur 1, de koeienstal. De waarnemingen van steenuil zijn gedaan in deze schuur, op een paaltje direct westelijk van de schuur, overvliegend aan de oostzijde van het plangebied, roepend vanaf het erf zuidwestelijk van het plangebied (Tobbert 5), en op een paaltje naast de Schoneveldsdijk 15. Deze laatste waarneming is gedaan na afronding van een van de onderzoeksrondes, op bijna 900 meter afstand van het plangebied.

Naast de waarnemingen die door Eelerwoude zijn gedaan, was het verblijf van de steenuil al langer bekend bij de bewoners, bij de vogelwerkgroep, en later ook bij provincie Gelderland. Een van de bewoners heeft aangegeven regelmatig op de schuur 1 of 2 roepende steenuilen te zien.

Vanwege bovenstaande waarnemingen wordt gesteld dat schuur 1 dienst doet als vaste rustplaats. Een nest wordt niet verwacht vanwege de kennis van de vogelwerkgroep in de omgeving. Er is aangegeven dat steenuil een nest heeft op een nabijgelegen erf, waardoor het in verband met de territoriumgrootte onwaarschijnlijk is dat steenuil broedt binnen het plangebied. Er zijn geen aanwijzingen dat de andere schuren of de woonhuizen worden gebruikt als verblijfplaats door steenuil.

Kerkuil

Tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van kerkuil. Er is gezocht naar sporen zoals braakballen, kriptsporen en veren. Deze waren niet aanwezig. Ook tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van de soort, zoals zicht- of geluidwaarnemingen. Sporen van kerkuil zijn veelal duidelijk zichtbaar wanneer een erf een belangrijke functie heeft voor de soort. Hierom wordt uitgesloten dat deze soort gebruik maakt van het plangebied.

Vogels met jaarrond beschermd nest bij onvoldoende alternatieven

Boerenwaluw

De boerenwaluw is een trekvogel en alleen in de maanden april tot oktober in Nederland. Net als huismus is boerenwaluw voor zijn verblijfplaats in Nederland afhankelijk van de mens. Deze koloniebroedende soort broedt veelal in zelfgebouwde nestkommen op randen in stallen of schuren, en in sommige gevallen onder bruggen of ver overhangende dakranden.

Binnen het plangebied is eenmaal een groepje overvliegende boerenzwaluwen gezien en zijn vijf nesten van boerenzwaluw waargenomen. De nesten zijn vastgesteld in de te slopen schuren. Hiervan waren nog vier nesten intact. In schuur 1 en 3 zijn geen nesten gezien, of nestindicatieve waarnemingen gedaan. In schuur 2 zit minimaal één nest van boerenzwaluw boven een van de paardenstallen. In schuur 4 zijn sporen van een oud nest waargenomen. De kom was niet meer intact. In schuur 5 zijn drie nesten waargenomen aan dakbalken.

Groene specht

Groene specht is eenmalig waargenomen tijdens het onderzoek. Deze soort heeft nesten in bomen, en is geen gebouwbewonende soort. Hierom worden nesten binnen het plangebied uitgesloten. Het is mogelijk dat de soort een nest heeft in een van de bomen aan de Schoneveldsdijk. Holten die mogelijk zijn gebruikt als nest zijn niet waargenomen.

Huiszwaluw

Eén oud nest van huiszwaluw is aanwezig aan het woonhuis binnen het plangebied. Bewoners hebben aangegeven dat het nest in 2024 op de grond is gevallen, en dat ze het nest met jongen erin weer hebben opgehangen. De bewoners hebben aangegeven dat deze in 2025 niet zijn teruggekeerd. Tijdens de veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van huiszwaluw. Ook worden de schuren niet als geschikt voor huiszwaluw gezien; de bouwkundige aard maakt dat er geen geschikte overhangende delen zijn aan de gebouwen.

Zwarte roodstaart

Op het woonhuis is een zwarte roodstaart zingend waargenomen. Deze soort is gebouwbewonend, veelal in kleine holten van gebouwen. De zwarte roodstaart maakt geen gebruik van de schuren binnen het plangebied.

5.3.2 Effecten en vergunning

Verblijfplaatsen van huismus, kerkuil en steenuil zijn jaarrond beschermd. Nesten van groene specht, boerenzwaluw, huiszwaluw en zwarte roodstaart zijn jaarrond beschermd indien hier zwaarwegende ecologische redenen voor zijn. Huismus, steenuil, boerenzwaluw, huiszwaluw en zwarte roodstaart zijn in het plangebied broedend vastgesteld. Er geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In onderstaande paragrafen wordt per soort uiteengezet wat het effect van de werkzaamheden zijn op de soorten.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

Huisumus

De huismusterritoria zijn niet aanwezig in de schuren. De woning waar ze in zitten blijft behouden. Tevens blijven de aanwezige tuinen behouden. Dit maakt dat er door de sloop van de schuren geen nestplaatsen verloren gaan, en dat foerageergebied beschikbaar blijft. Negatief effect is dan ook uitgesloten en vervolgstappen voor de huismus zijn niet aan de orde.

Steenuil

Steenuil heeft een vaste rustplaats aan de westzijde van schuur 1. Deze schuur wordt gesloopt, wat betekent dat een vaste rustplaats verloren gaat. Dit wordt gezien als een schadelijke handeling onder de Omgevingswet en is vergunningsplichtig. Een vergunning voor steenuil is daarom noodzakelijk. Tevens moeten ter voorkoming van schade aan de staat van instandhouding van de soort enkele maatregelen worden genomen. Op hoofdlijnen betreffen dit het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen en werken buiten de meest kwetsbare perioden. In samenwerking met de vogelwerkgroep wordt hier een plan voor opgesteld.

Kerkuil

Kerkuil is niet aanwezig binnen het plangebied. De werkzaamheden hebben dan ook geen negatief effect op deze soort. Een vergunning of soortspecifieke maatregelen zijn hierom niet aan de orde.

Vogels met jaarrond beschermd nest bij onvoldoende alternatieven

Boerenwaluw

Binnen het plangebied zijn vijf nesten van boerenwaluw waargenomen, waarvan vier in gebruik waren. In schuur 2 zit één nest van boerenwaluw boven een van de paardenstallen, in schuur 5 zijn drie nesten van boerenwaluw. In schuur 4 zijn sporen van één oud nest waargenomen, deze is niet meer in gebruik. De vier in gebruik zijnde nesten gaan verloren met de sloop van de schuren. Omdat het vee dat in de schuren stond al enige tijd weg is, wordt verwacht dat de boerenwaluw binnen korte tijd van het erf weg zal trekken en naar locaties zal gaan waar wel vee aanwezig is. Omdat in de omgeving veel alternatieve nestlocaties zijn in de vorm van erven en actieve veehouderijen, is er in de directe omgeving voldoende mogelijkheid om de positieve staat van instandhouding van de boerenwaluw te waarborgen. Een vergunning is hierom niet aan de orde. Wel dienen de nesten buiten de broedperiode te worden weggehaald. Een nest dat in gebruik is, is te allen tijde beschermd.

Groene specht

Het plangebied heeft geen belangrijke functie (nestplaats, foerageergebied) voor groene specht. Soortspecifieke maatregelen of een vergunning zijn niet aan de orde.

Huiswaluw

Eén oud nest van huiswaluw is aanwezig aan het woonhuis binnen het plangebied. Aan de woning worden geen werkzaamheden uitgevoerd. De schuren zijn door hun bouwkundige aard ongeschikt als mogelijke nestlocatie voor huiswaluw. Het weghalen van de schuren heeft hierom geen effect op nesten van huiswaluw. Van een negatief effect op huiswaluw is geen sprake, een vergunning is daarom niet benodigd.

Zwarte roodstaart

Op het woonhuis is een zwarte roodstaart zingend waargenomen, dit gedrag indiceert de aanwezigheid van een nest. Omdat de soort geen gebruik maakt van de schuren, en er geen werkzaamheden worden uitgevoerd aan de woning, is een negatief effect op de soort uitgesloten. Een vergunning en soortspecifieke maatregelen voor deze soort is niet aan de orde.

Overige broedvogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Omgevingswet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat schadelijke handelingen worden uitgevoerd waar een vergunning voor nodig is (artikel 11.37, lid 2 onder a t/m d van het Besluit activiteiten leefomgeving). De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien door een ecologisch deskundige voorafgaand aan de werkzaamheden is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Omgevingswet zijn alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

¹ In het kader van de Omgevingswet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Indien gedurende de werkzaamheden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden een in gebruik zijnde nest wordt aangetroffen dient, ongeacht het tijdstip van het jaar en de soort, gewacht te worden met de werkzaamheden tot de jongen het nest op eigen kracht hebben verlaten. Vangen en doden van vogels en vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen en eieren betreffen een overtreding van respectievelijk art. 11.37 lid 1 a en lid 1 b van het Bal (zie bijlage 1). Verstoring van het nest is eveneens strafbaar, indien er sprake is van een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de soort (art. 11.37 lid 1 d van het Bal). Zodra een nest verlaten wordt als gevolg van verstoring wordt dit als vernielen van een nest beschouwd (overtreding artikel 11.37 lid 1 b van het Bal).

Conclusie: alleen voor steenuil is een Omgevingsvergunning aan de orde. Voor steenuil moeten ook maatregelen worden genomen zoals werken buiten de meest kwetsbare perioden en plaatsen van alternatieve verblijfplaatsen. Ook moet worden voorkomen dat in gebruik zijnde nesten van andere soorten worden verstoord.

5.4 Grondgebonden zoogdieren

5.4.1 Voorkomen en functie

Aangetroffen soorten

Tijdens het camera onderzoek naar de steenmarter en kleine marterachtigen bunzing, wezel en hermelijn, zijn op de camera's ratten waargenomen, evenals een kat en een hond, en meermalen mensen (afbeelding 2). Er zijn geen marters waargenomen op de camera's.

Voorgaand aan de andere soortgerichte onderzoeken is gezocht naar sporen van marterachtigen. In schuur 3 zijn eenmalig afgebeten veren gevonden voorafgaand aan een van de veldbezoeken voor andere soorten. Tijdens de quickscan door Klaver (2024) zijn ook sporen van marterachtigen gevonden in gebouw 5. Het betreffen een pootafdruk, uitwerpselen en afgeknaagde veren (afbeelding 3). Uit de sporen is niet specifiek op te maken welke soort marterachtige het betreft. Mogelijk dat de afgeknaagde vogelveren geen spoor zijn van een marterachtige, maar van een van de katten die binnen het plangebied aanwezig zijn.

Tijdens de veldbezoeken voor andere soorten (met name vleermuizen en kerkuil) is tevens gelet op waarnemingen van marterachtigen. Deze zijn niet waargenomen.

Omdat tijdens het cameraonderzoek, dat volgens protocol is uitgevoerd, geen enkele keer een marter is vastgelegd en er geen enkele marterachtige is waargenomen tijdens de veldbezoeken, is uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie heeft voor deze soorten. Het is mogelijk dat een van de marterachtigen sporadisch binnen het plangebied foerageert.

Afbeelding 2. Waarneming van rat op camera in schuur 4.

Afbeelding 3. Martersporen in gebouw 5 (Klaver Ecologisch Onderzoek, 2024).

5.4.2 Effecten en vergunning

Verblijfplaatsen van steenmarter en de kleine marterachtigen zijn niet aanwezig binnen het plangebied. Vanwege het gebrek aan waarnemingen en sporen van marterachtigen betreft het plangebied tevens geen essentieel foerageergebied. Negatief effect op de steenmarter, bunzing, wezel en hermelijn is hierom uitgesloten. Vervolgstappen voor de grondgebonden zoogdieren zijn hierom niet aan de orde.

Conclusie: Voor grondgebonden zoogdieren zijn vervolgstappen niet aan de orde.

6 Conclusie

6.1 Soortenbescherming

Uit het nader onderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van: vleermuizen, huismus, steenuil, boerenzwaluw, huiszwaluw, groene specht, zwarte roodstaart, en mogelijk sporadisch steenmarter, bunzing, wezel of hermelijn. Enkel voor steenuil zijn vervolgstappen aan de orde. Dit betreft het aanvragen van een Omgevingsvergunning in het kader van flora- en fauna activiteiten. Om een vergunning aan te vragen bij provincie Gelderland dient een activiteitenplan te worden opgesteld. Hierin moet het volgende worden onderbouwd:

- de gunstige staat van instandhouding moet gegarandeerd blijven;
- hoe invulling gegeven worden aan de zorgplicht (in dit geval heeft dit betrekking op de aanwezigheid van overige broedvogels);
- hoe voldaan wordt aan een bij de wet genoemd belang;
- dat er mogen geen alternatieven zijn welke minder schadelijk zijn voor de soort.

Deze gegevens moeten worden uitgewerkt in het activiteitenplan. In dit plan staat concreet welke werkzaamheden, wanneer, en op welke wijze worden uitgevoerd. Dit wordt aangevuld met een onderbouwing van de noodzaak van het project.

Een vergunningaanvraag moet worden ingediend bij de provincie Gelderland. Maximaal 14 weken na het indienen van de aanvraag wordt er een besluit genomen. Tussentijds kan de provincie eenmalig vragen om aanvullende informatie, waardoor deze periode langer kan zijn. Tegen het provinciale besluit kunnen belanghebbenden rechtsmiddelen aanwenden. Deze termijnen zijn terug te vinden op de website van de provincie.

Concrete maatregelen die genomen moeten worden tijdens de werkzaamheden dienen vastgelegd te worden in een ecologisch werkprotocol. Hierin dienen eveneens de aanvullende voorwaarden verwerkt te worden die voortvloeien uit de vergunningaanvraag.

6.2 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“Onderzoekgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

7 Literatuurlijst

BIJ12. (2017). *Kennisdocument Kerkuil, versie 1.0*. Utrecht: BIJ12.

BIJ12. (2017). *Kennisdocument Steenuil, versie 1.0*. Utrecht: BIJ12.

ESRI. (2025). *ArcGIS Pro*. ESRI. Opgehaald van ESRI.

Klaver Ecologisch Onderzoek. (2024). *Ecologische Quicksan Schoneveldsdijk 18a Barchem*. Bilthoven: Klaver Ecologisch Onderzoek.

Bijlage 1 Wettelijk kader Natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

In de Omgevingswet is in artikel 1.7 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan bestuursrechtelijk wel worden gehandhaafd. Daarnaast is in artikel 1.7a van de Omgevingswet ook een algemeen verbod opgenomen. Daarin is vastgelegd dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te laten als daardoor aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan. Het betekent bijvoorbeeld dat het verboden is onnodig dieren en planten te doden, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt het natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn
Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn
2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn
Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd ².
3. Beschermingsregime “andere soorten”
Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen schadelijke handelingen en vereisten voor vrijstelling of vergunning van de verboden.

Schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet

De Omgevingswet gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal schadelijke handelingen genoemd (figuur 1). De schadelijke handelingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze schadelijke handelingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve vergunning);
- een vergunning is verkregen.

² De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern ²

Tabel 2. Overzicht schadelijke handelingen die leiden tot een vergunningplichtige situatie onder de Omgevingswet..

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (art. 11.37 Bal)	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (art. 11.46 Bal)	Beschermingsregime Andere soorten (art. 11.54 Bal)
Lid 1, onder a het is verboden van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of opzettelijk te vangen	Lid 1, onder a het is verboden beschermde, in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijke te vangen en te doden
Lid 1, onder b het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen of nesten weg te nemen	Lid 1, onder b het is verboden in het wild levende dieren opzettelijk te storen	Lid 1, onder b het is verboden vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Lid 1, onder c het is verboden eieren te rapen of onder zich te hebben	Lid 1, onder c het is verboden eieren van in het wild levende dieren opzettelijk te vernielen of te rapen	Lid 1, onder c het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, onwortelen of te vernielen
Lid 1, onder d het is verboden opzettelijk vogels te storen, tenzij het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort	Lid 1, onder d het is verboden voortplantings- of rustplaatsen van in het wild levende dieren te beschadigen of te vernielen	
	Lid 1, onder e het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, verzamelen, af te snijden, onwortelen of te vernielen	

Om af te mogen wijken van de schadelijke handelingen (en deze toch te mogen overtreden) via een vergunning of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. de afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. de ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een vergunning worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de schadelijke handelingen per beschermingsregime. De schadelijke handelingen voor de groep van overige, ‘nationale’ soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 5.1, lid 2 onder g Ow gelezen in samenhang met § 11.2*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 311.54 lid 2 sub a Bal*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In zowel de Wet natuurbescherming als de Omgevingswet is bij meer schadelijke handelingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de schadelijke handelingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de schadelijke handelingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de schadelijke handelingen kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen vergunning worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende vergunning voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (Zie kader – Staat van instandhouding). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. de Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van schadelijke handelingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de schadelijke handelingen van natuurbeschermingsrecht onder de Omgevingswet kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Omgevingswet is niet altijd een vergunning nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de schadelijke handelingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de schadelijke handelingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de schadelijke handelingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de vergunningplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Programmatische aanpak

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om een programmatische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet en Wet natuurbescherming is reeds ervaring opgedaan met een dergelijke programmatische aanpak. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een generieke vergunning verleend. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatische aanpak vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de vergunning of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan vergunning worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

www.eelerwoude.nl